

KHÍ TƯỢNG THỦY VĂN PHỤC VỤ CHO THỂ THAO VÀ CẤP NƯỚC ĐÔ THỊ

GSTS. Nguyễn Đức Ngữ
Tổng cục trưởng Tổng cục Khí tượng Thủy văn

Ngày 23 tháng 3 hàng năm được chọn là Ngày Khí tượng thế giới để kỷ niệm ngày 23 tháng 3 năm 1950, khi Công ước của Tổ chức Khí tượng thế giới bắt đầu có hiệu lực. Năm 1992, Đại Hội đồng Liên hợp quốc thông qua Nghị quyết lấy ngày 22 tháng 3 hàng năm làm Ngày thế giới về nước.

Ngày thế giới về nước và ngày Khí tượng thế giới được kỷ niệm hàng năm với những chủ đề khác nhau. Chủ đề của Ngày thế giới về nước năm nay là “Nước cho các đô thị thiếu nước”. Chủ đề được chọn không phải ngẫu nhiên. Bản Thông điệp của Tổng Thư ký Tổ chức Khí tượng thế giới cho biết, trên toàn thế giới hiện có tới 16% số dân sống ở đô thị không được cung cấp nước sạch, còn ở Đông Nam Á con số này lên tới 21%. Ngân hàng thế giới cũng cho biết, sau Thập kỷ quốc tế cấp nước và vệ sinh (1981 - 1990), chỉ có 60 phần trăm dân số thế giới được cấp nước.

Với sự phát triển của công nghiệp trong thế giới hiện đại, đô thị đang trở thành nơi thu hút dân cư đến sinh sống. Các đô thị cũ ngày một bành trướng, các đô thị mới xuất hiện ngày càng nhiều. Với sự gia tăng dân số và di dân, trong 30 năm qua, từ 1960 đến 1990, số dân sống ở các đô thị trên thế giới đã tăng từ 1 tỷ đến hơn 3,5 tỷ người. Theo dự đoán, đến năm 2025 hai phần ba dân số thế giới sẽ sống ở đô thị. Tuy nhiên, sự phát triển cơ sở hạ tầng của đô thị không phải lúc nào cũng theo kịp với sự gia tăng dân số ở khu vực này. Một trong các vấn đề quan trọng của cơ sở hạ tầng ở đô thị là việc cung cấp nước sạch cho sinh hoạt. Nhu cầu nước cho đô thị bị sức ép của sự tăng dân số đòi hỏi phải có những khoản đầu tư khổng lồ. Hơn nữa, trong tương lai sự nóng lên của khí hậu toàn cầu và mực nước biển dâng cao, hạn hán, lũ lụt và sự xâm nhập mặn sẽ xảy ra mạnh mẽ hơn, sức ép đối với việc cấp nước cho đô thị sẽ càng lớn hơn.

Nước ta có hơn 500 đô thị với 70 thành phố; thị xã, số dân sinh sống khoảng 14 triệu người, chiếm khoảng 20 phần trăm số dân cả nước. Tỷ lệ này chưa phải là cao so với các nước Đông Nam Á (khoảng 30 phần trăm). Mặc dù vậy, việc cung cấp nước cũng chỉ đạt tỷ lệ rất thấp, trung bình trên 50 lít/ngày/người, (ở Hà Nội 100 lít/ngày/người, ở thành phố Hồ Chí Minh 80 lít/ngày/người, ở Đà Nẵng 35 lít/ngày/người so với Jakarta (Indonesia) là 150 lít/ngày/người, Viêng Chăn (Lào) là 160 lít/ngày/người, ở Manila (Philippines) là 200 lít/ngày/người).

Trong những năm qua Nhà nước đã đầu tư xây dựng thêm trên 40 nhà máy nước, đến nay đã có 59 phần trăm dân số đô thị được cấp nước máy. Như vậy, vẫn còn một phần khá lớn dân cư đô thị chưa có nước sạch sử dụng. Nhiều khu vực ở ngay trong nội thành Hà Nội vẫn còn trong tình trạng thiếu nước. Các thành phố khác cũng có tình trạng tương tự..

Cùng với việc cung cấp nước sạch, giải quyết vấn đề nước thải cũng là một nhiệm vụ quan trọng trong lĩnh vực nước đối với đô thị. Hầu hết nước thải ở Hà nội chưa được xử lý và xả trực tiếp vào hệ thống tiêu thoát, hệ thống cống rãnh và sông mương tiêu thoát nước vốn đã không đủ lại bị xuống cấp nghiêm trọng. Sau những trận mưa lớn khoảng 100 mm, toàn thành phố có tới vài chục điểm úng ngập, thời gian ngập có khi kéo dài vài ngày. Ở nhiều thành phố, thị xã khác cũng có tình trạng tương tự. Ngập úng đã gây ra rất nhiều thiệt hại về kinh tế xã hội đồng thời làm suy giảm chất lượng các nguồn cấp nước, ảnh hưởng đến sức khỏe con người.

Trong những năm tới, cùng với sự tăng dân số, công nghiệp và đô thị hóa cũng sẽ tăng nhanh. Những vấn đề về nước đặt ra cho các đô thị đòi hỏi chúng ta phải quan tâm tới ngay từ khâu đầu trong quy hoạch phát triển của mỗi đô thị. Việc cung cấp nước sạch và xử lý nước thải cần phải được coi là những giải pháp chiến lược cho sự phát triển lâu bền. Hiện nay, nguồn cấp nước cho các đô thị chủ yếu là nước ngầm, nhưng nguồn này không phải là vô hạn. Vì vậy, việc dự báo sự phát triển của đô thị phải gắn liền với đánh giá nguồn nước và dự báo tiềm năng nước sạch cung cấp cho đô thị. Việc đánh giá các nguồn gây ô nhiễm nước (cả nước mặt và nước ngầm) và cảnh báo nhiễm bẩn nước là rất cần thiết. Ngành KTTV sẽ cố gắng đóng góp phần mình vào việc cung cấp các thông tin KTTV cần thiết cho việc lập các cơ sở khoa học phục vụ qui hoạch và phát triển các đô thị và những vấn đề liên quan đến cấp nước và tiêu thoát nước đô thị.

Cùng với việc kỷ niệm Ngày thế giới về nước, chúng ta cũng kỷ niệm Ngày Khí tượng thế giới với chủ đề "Khí tượng phục vụ thể thao". Điều này rất có ý nghĩa vì năm 1996 là năm kỷ niệm 100 năm Olimpic thế giới, đồng thời cũng cho thấy vai trò ngày càng tăng của các cơ quan khí tượng thủy văn quốc gia đối với thể thao.

Thực tiễn cho thấy điều kiện thời tiết là một yếu tố quan trọng, đôi khi có ý nghĩa quyết định đối với các cuộc thi đấu thể thao, nhất là các cuộc thi đấu ngoài trời. Các cuộc thi điền kinh không thể tiến hành được khi gặp phải mưa to gió lớn. Có môn thể thao như đua thuyền buồm lại không thể tiến hành trong điều kiện lặng gió hoặc gió bão quá mạnh. Các trận đấu bóng đá cũng không thể thực hiện trong điều kiện thời tiết xấu. Một số trận đấu bóng đá tranh Cúp quốc gia và Cúp Châu Âu trong mùa đông năm nay đã phải ngừng thi đấu giữa chừng do tuyết rơi quá dày mặc dù

các cầu thủ không ngại giá rét thi đấu ngoài trời trong điều kiện nhiệt độ dưới không độ. Ngược lại, những môn thể thao mùa đông (trượt tuyết, trượt băng v.v ...) lại cần có mùa đông lạnh để có môi trường thuận lợi cho các cuộc thi đấu.

Trời quá rét hoặc quá nóng, mưa to gió lớn, sương mù v.v. cũng còn ảnh hưởng đến các cuộc thi đấu của nhiều môn thể thao khác như: bắn súng, cưỡi ngựa, đua thuyền, chạy, nhảy v.v.

Một ảnh hưởng khác của thời tiết đối với các cuộc thi đấu thể thao ngoài trời là tác động tới khán giả. Những buổi lễ trọng thể của thể thao thế giới như khai mạc Olimpic quốc tế, khai mạc SEA GAMES hoặc ở trong nước như khai mạc Đại hội thể dục thể thao toàn quốc sẽ không thành công trọn vẹn nếu gặp thời tiết xấu. Ngay cả thời tiết xấu trong một trận đấu bình thường cũng ảnh hưởng đến khán giả.

Thời tiết không chỉ ảnh hưởng đến vận động viên và khán giả trong các cuộc thi đấu ngoài trời mà còn ảnh hưởng đến cả những môn thi đấu trong nhà hoặc trong sân vận động có mái che. Tất nhiên, những tác động này không rõ rệt như đối với các cuộc thi đấu ngoài trời. Điều kiện thời tiết và môi trường còn tác động tới tâm lý thi đấu của vận động viên và do đó ảnh hưởng tới kết quả thi đấu.

Đối với nước ta, ảnh hưởng của thời tiết đến thể thao càng rõ rệt do điều kiện khí hậu nóng, ẩm và biến động nhiều, mặt khác chúng ta chưa có những cung thể thao lớn, chưa có những sân vận động có mái che, điều kiện, phương tiện thi đấu của các vận động viên còn hạn chế.

Chúng ta rất vui mừng nhận thấy những năm qua, thể thao Việt Nam đã có những bước tiến đáng kể, đạt nhiều huy chương trong các cuộc thi đấu quốc tế, có nhiều sự kiện lớn như Đại hội thể dục thể thao toàn quốc, Hội khỏe Phù Đổng, các giải thi đấu của nhiều môn thể thao v.v. Nước ta cũng đã tổ chức nhiều cuộc thi đấu quốc tế như các giải maratông quốc tế ở thủ đô Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh, các giải bóng đá khu vực, thi thể thao thuyền buồm v.v. Đó là những hoạt động thể thao lớn không chỉ đối với ngành thể dục thể thao mà còn là những sự kiện lớn lôi cuốn sự tham gia và hưởng ứng của đông đảo quần chúng. Hầu hết các cuộc thi đấu thể thao quy mô lớn ở nước ta được tổ chức ngoài trời nên nếu gặp thời tiết tốt sẽ góp phần thắng lợi trong các hoạt động nói trên, ngược lại, nếu gặp phải thời tiết xấu chắc chắn công tác tổ chức, kết quả thi đấu và sự tham gia của khán giả sẽ bị hạn chế nhiều.

Những năm gần đây, Ngành KTTV nước ta đã có những biến đổi mới về trang bị kỹ thuật, trong đó có các trang thiết bị hiện đại như các trạm thu ảnh mây vệ tinh, các loại radar thời tiết, các máy móc đo đạc tự động v.v. Đây là những công cụ rất có giá trị giúp cho Ngành KTTV theo dõi các hiện tượng thời tiết, thủy văn tạo thuận lợi cho việc cảnh báo, dự báo thời

tiết được kịp thời và chính xác. Những bản tin dự báo và cảnh báo thời tiết sẽ giúp cho việc tổ chức các cuộc thi đấu được diễn ra trong môi trường tốt đẹp. Các số liệu khí hậu nhiều năm được Ngành KTTV tích lũy là những cơ sở cho việc xác định thời gian thuận lợi về môi trường khí hậu, thời tiết để tổ chức các ngày hội hoặc các giải thi đấu có kết quả. Các thông tin KTTV không chỉ phục vụ cho các cuộc thi đấu mà còn có thể đóng góp cho việc xác định thời gian tập luyện của các môn thể thao cũng như phục vụ cho các hoạt động thể thao quần chúng.

Chúng ta kỷ niệm Ngày thế giới về nước và Ngày Khí tượng thế giới trong hoàn cảnh đất nước đang ở vào thời kỳ đổi mới và phát triển với nhiều hứa hẹn của một tương lai tốt đẹp.

Cùng với sự phát triển của khoa học KTTV, với những công nghệ ngày một tiến bộ, ngành KTTV mong rằng sự hợp tác giữa ngành KTTV với ngành thể dục thể thao và cấp thoát nước đô thị sẽ được tăng cường để có thể phục vụ tốt hơn cho các hoạt động thể dục thể thao, góp phần vào sự phát triển của nền thể thao nước nhà, cũng như góp phần giải quyết những vấn đề cấp thoát nước đô thị, phục vụ sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

Tổ chức Khí tượng thế giới cũng đang chuẩn bị ký kết với Ủy ban Olimpic quốc tế một bản ghi nhớ nhằm tăng cường hơn nữa các hoạt động khí tượng phục vụ thể thao, đồng thời cũng nhằm để bảo vệ môi trường trong các hoạt động thể thao theo hướng một nền thể thao bền vững môi trường. Chúng ta tin tưởng rằng phương châm này sẽ được ngành KTTV và ngành TDTT nước ta phối hợp thực hiện.

Nhân dịp này chúng tôi xin chân thành cảm ơn các cơ quan Đảng và Nhà nước đã quan tâm, chỉ đạo ngành KTTV, cảm ơn các Bộ, ngành, địa phương đã phối hợp giúp đỡ ngành KTTV trong việc thực hiện các nhiệm vụ của mình./.